

Титор Володимир Йосипович

викладач кафедри фінансів ім. С. І. Юрія,
ЗУНУ, м. Тернопіль

Кекіш Ігор Петрович

викладач кафедри фінансів ім. С. І. Юрія,
ЗУНУ, м. Тернопіль

РЕЖИМ СПІЛЬНОГО ТРАНЗИТУ (NCTS) УКРАЇНА – ЄС: ЗАХОДИ ПО ВПРОВАДЖЕННЮ В УКРАЇНІ

Угодою про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та ЄС, Європейським співтовариством з атомної енергії та їхніми державами-членами, з іншої сторони (далі – Угода про асоціацію з ЄС) [1], що набула чинності з 1 вересня 2017 року, зокрема статтею 84, передбачено поступове наближення митного законодавства України до норм законодавства ЄС.

Згідно з Додатком XV до Угоди про асоціацію з ЄС, Україна, серед іншого, повинна впровадити у національне законодавство положення Конвенції Про процедуру спільного транзиту [2] від 20 травня 1987 року. Режим Спільного транзиту (NCTS) Україна – ЄС тема нова, впровадженням займається Держмитслужба спільно з Мінфіном шляхом розробки та реалізації відповідних нормативно-правових актів, покрокових дорожніх карт, пілотних проектів на рівні окремих митниць і суб'єктів ЗЕД. Науковий супровід забезпечує відділ митної та економічної безпеки Науково-дослідного інституту фінансової політики Державного податкового університету України. Іншими українськими науковцями дана тема не опрацьовувалась. Контроль та нагляд за впровадженням в українське митне законодавство положень Конвенції [2] здійснюється оціночною місією Генерального директорату з питань оподаткування та Митного союзу Європейської комісії (DG TAXUD).

Процедура спільного транзиту, що передбачена цією Конвенцією, полягає, зокрема, у використанні єдиного адміністративного документа (митної декларації) під час здійснення митного контролю товарів митницями країн – їхнього відправлення, транзиту та призначення, що сприяє:

- належній ідентифікації товарів, що обертаються у зовнішній торгівлі, з метою застосування щодо них передбачених законодавством заходів митно-тарифного та нетарифного регулювання зовнішньоекономічної діяльності;
- полегшенню торгівлі та збільшенню товарообігу через спрощення та прискорення митного контролю товарів;
- ефективному захисту суспільства, протидії транскордонним комерційним шахрайствам, боротьбі з порушеннями митного законодавства.

Основні засади організації та здійснення спільного транзиту товарів митною територією України, порядок і умови переміщення таких товарів підприємствами митною територією України в режимі спільного транзиту, здійснення митних формальностей, застосування механізму гарантування

сплати митного боргу, застосування спеціальних транзитних спрощень та інші особливості здійснення операцій спільного транзиту встановлені Законом України «Про режим спільного транзиту та запровадження національної електронної транзитної системи» [3] від 12 вересня 2019 року № 78-ІХ.

Процес приведення національного законодавства до вимог Конвенції Про процедуру спільного транзиту передбачає не лише розробку та уточнення положень значної кількості нормативно-правових документів, але й реалізацію необхідних організаційно-розпорядчих заходів. Впровадження таких заходів в Україні безперечно має відповідати чинним міжнародним стандартам.

Відповідно до положень статті 76 («Законодавство та процедури») Угоди про асоціацію з ЄС Сторони цієї Угоди домовилися, що їхнє відповідне торговельне та митне законодавство, як принципове питання, має бути стабільним та всеохоплюючим та, що положення і процедури мають бути пропорційними, прозорими, передбачуваними, недискримінаційними, об'єктивними й мають застосовуватися уніфіковано та ефективно, а також, серед іншого, забезпечать:

- захист і сприяння законній торгівлі шляхом ефективного впровадження і дотримання вимог законодавства;

- уникнення непотрібних або дискримінаційних навантажень на економічних операторів, запобігання шахрайству і надання подальшого сприяння економічним операторам, які мають високий рівень відповідності законодавству;

- застосування міжнародних документів, що використовуються у митній справі і торгівлі, у тому числі тих, що розроблені Всесвітньою митною організацією, Світовою організацією торгівлі, ООН, а також керівних принципів ЄС, таких як Митні прототипи.

Митні прототипи (Customs blueprints) [4] покликані допомогти покращити і розвинути оперативні та адміністративні можливості митних служб за допомогою встановлення стандартів для досягнення, визначених у 19 ключових сферах, а також їх показників, що піддаються вимірюванню.

Звід митних стандартів в цілому описує передові практики та стандарти ЄС у митній сфері і повинен розглядатися як комплекс заходів, необхідних для належної роботи митної адміністрації.

Стандарти слугують, зокрема, в якості критеріїв для визначення недоліків в кожній з ключових сфер діяльності.

Незважаючи на зв'язок з різними сферами, кожен стандарт є самодостатнім з метою окремого його використання для проведення оцінки ситуації і поліпшення роботи в обраній сфері.

З метою організації впровадження процедури спільного транзиту необхідно застосовувати Стандарт 13 («Митний транзит») з Митних прототипів (далі – Стандарт 13).

Метою Стандарту 13 є створення транзитної системи, заснованої на Конвенції Про процедуру спільного транзиту, яка б підтримувала ефективний митний контроль, сприяла законній торгівлі та переміщенню товарів,

використовувала б сучасну технологію та відповідала вимогам як митних адміністрацій, так і економічних операторів.

Відтак в якості стратегічних завдань, спрямованих на досягнення цієї мети на національному рівні, визначені:

- розробка, реалізація та регулярний перегляд необхідних правових, оперативних та організаційних заходів щодо забезпечення безперешкодного прийняття та застосування транзитних процедур;
- розробка та реалізація системи транзиту, включаючи сучасну технологію обміну електронними даними для збору, обробки та передачі відомостей про транзит та належні заходи для ідентифікації товарів;
- розробка та реалізація надійної системи фінансових гарантій для забезпечення сплати будь-яких можливих заборгованостей;
- розробка та реалізація ефективної системи спрощення (наприклад, статус авторизованого відправника та авторизованого одержувача);
- створення та розвиток довгострокових та самодостатніх партнерських зв'язків між митною адміністрацією та всіма іншими учасниками системи транзиту;
- розробка та надання необхідних ресурсів для навчання працівників митниці.

З урахуванням вищевикладеного, з метою впровадження в Україні процедури спільного транзиту, передбаченої відповідною Конвенцією [2] від 20 травня 1987 року, доцільно запропонувати:

1. Забезпечити всебічне застосування Стандарту 13 («Митний транзит») з Митних прототипів в якості плану заходів, спрямованих на перехід від національного транзитного режиму до процедури спільного транзиту.

2. Продовжити актуалізацію норм Митного кодексу України [5], які регламентують транзит товарів, у відповідності до положень Конвенції Про процедуру спільного транзиту.

З приєднанням України до Конвенції про процедуру спільного транзиту та початком міжнародного застосування NCTS у суб'єктів ЗЕД залишається можливість використовувати діючу національну систему контролю доставки товарів.

Проте можна прогнозувати припинення в подальшому її використання, оскільки NCTS є більш сучасною, а умови для роботи в обох системах стануть паритетними, зокрема щодо необхідності застосування гарантій при переміщенні товарів. До того ж скасування з 7 листопада 2023 року можливості оформлення товарів у режимах імпорту або експорту без їхнього пред'явлення в зонах митного контролю при звичайній процедурі, спонукатиме суб'єктів ЗЕД до обрання варіанту NCTS.

Список використаних джерел:

1. Угода про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-

членами, з іншої сторони: міжнародний документ від 27.06.2014 р. URL: http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/984_011#Text.

2. Конвенція Про процедуру спільного транзиту: міжнародний документ від 20.05.1987 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_001-87#Text.

3. Про режим спільного транзиту та запровадження національної електронної транзитної системи: Закон України від 12.09.2019 р. № 78-IX. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/78-IX#Text>.

4. Митні прототипи: міжнародний документ. URL: http://ec.europa.eu/taxationcustoms/sites/taxation/files/resources/documents/common/eustraining/customs_blueprintsru.pdf.

5. Митний кодекс України: Закон України від 13.03.2012 р. № 4495-VI. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/go/4495-17>.